

Yogesh Haribhau Kulkarni • You

AI Advisor (Helping people/organizations in their AI journey...
now • 🌐

Wish to share that my article, "युद्ध येई आपुल्या दारी ... (War at your doorsteps)" has been published in the local Marathi newspaper, Sakal! (pic below) 📰

In this piece, I elaborate on the evolution of warfare and geopolitics, discussing challenges facing our middle class and beyond. 🌍 🤝 But it's not just about identifying problems – I also explore practical solutions for individuals and nations to stay resilient in these potentially war-like times. 💪 🛡️

I'm thankful to Sakal Media Group for providing a platform to share these important (and some controversial/debatable) insights with our local community. 🙏

Any comments? I'd love to hear your thoughts! 💬 👥

#Geopolitics #ModernWarfare #GlobalAwareness
#MaharashtraNews #SilentWar #CommunityResilience
#SakalNewspaper #MarathiMedia #Marathi #India #Pune
#Opposition #Protests #MVPBuzz #GDE

युद्ध येई आपल्या दारी...

भाष्य

डॉ. योगेश कुलकर्णी

सत्ता काबीज करण्यासाठी एका देशाने दुसऱ्या देशाशी केलेले युद्ध हे पूर्वापारपासून चालू आहे. देशांतर्गत सत्ताबदलासाठी आंदोलने पेटवून गृहयुद्ध घडवणेदेखील आता जोर धरू लागले आहे; तेही परकी महसुतांच्या इशान्यावर. भारतासमोरील अशा आव्हानांचा, त्यांच्या आधुनिक तंत्रांचा आणि संभाव्य उपायांचा परामर्श.

जगात अशांतता वाढताना दिसत आहे. या सर्वांमध्येमार्गे काही जागतिक-अदृश्य हात असलेले, ही चर्चा उघडपणे होत आहे. दोन सैन्यांमधील युद्ध आणि एकमेकां समजू शकतो; पण जनतेच्याद्वारे उठाव करताना, लोकशाही मार्गाने आलेले सरकार उलथवून टाकणे हा प्रकार आणि सध्या आपल्या शेजारील राष्ट्रात बघत आहोत. ते एका प्रकारचे छुपे युद्धच आहे, तेही सैन्याशिवाय. युद्ध म्हणजे की आपल्या दोळ्यांसमोर दोन सैन्ये एकमेकांसमोर उभी ठाकली आहेत असे दृश्य येते. पण त्याचे ही अनेक प्रकार आहेत. खरे तर युद्धाचीही उन्हाळी झालेली आहे. त्यांचाही पिढ्या म्हणता येतील असे ठप्पे आहेत. ते थोडक्यात याह.

पहिल्या पिढीतील युद्धे मानवी शक्तीवर अवलंबून असणारी होती. लाट्या-काटांची, ढाल-तलवारीची. दोन्ही सैन्ये एका ठिकाणी येऊन जो जास्त बलशाली व शूर त्याचा विजय अशी पद्धत होती, जसे की रामायण, महाभारत यात वर्णन केलेली युद्धे. दुसऱ्या पिढीतील युद्धे औद्योगिक क्रांतीनंतरची. बंदुका, मशीनगन, विमाने यांसारखी यंत्रिका साधनांची व शस्त्रांची. पहिल्या महायुद्धाला या प्रकारात मोठ्या येईल.

तिसऱ्या पिढीतील युद्धे जास्त यंत्रिक व बहुआघाडांची होती. दुसऱ्या महायुद्धात हिटलरने 'किटझर' साखळी मार्ग वापरला, ज्यात अनेक आघाडांवर एकाच वेळी युद्ध सुरू करायचे आणि शत्रूला विविध आंगांनी नेस्तनाबूत करायचे, अशी रणनीती होती. येथपर्यंतची युद्धे ही प्रामुख्याने सैन्यांमध्ये होती आणि सर्वसामान्य जनतेपर्यंतही त्याची झळ पोहोचत असली तरी त्यांचा लढ्यात सक्रिय सहभाग नव्हता. नंतर परिस्थिती बदलली. चौथ्या पिढीतील युद्धात सैन्य आणि जनता यातील फरक अस्पष्ट झाला. देशभक्तीच्या भावनेने म्हणा किंवा धार्मिक कट्टरतेमुळे, जनतादेखील युद्धात उतरली. घुसखोरी, दहशतवादी हल्ले हे अधिकृत सैनिक नसलेल्यांकडून होऊ लागले. या प्रकारच्या युद्धातून जागतिक महासत्तेलायुद्धा पळ काढावा लागला आहे. उदाहरणार्थ, व्हिएतनाम, अफगाणिस्तान इत्यादी.

पाचव्या पिढीतील युद्ध हे प्रामुख्याने विचारांच्या-मानसिकतेच्या पातळीवर केले जाते आणि त्याचा उद्देक मात्र जमिनीवरील लढ्यात होतो. समाजातील विविध गटात पाडणे लावणे, धर्माभेदांला खतपाणी घालणे, प्रगल्भारातून राजकीय पक्षांना अथवा त्यांच्या नेत्यांना, शासकीय व्यक्तींना, न्यायव्यवस्थेला, विद्यापीठांना, वृत्तमाध्यमांना विकृत घेऊन त्यांच्यातर्फे आपला अजेंडा (स्वार्थ) साधून घेणे असली कामे केली जातात. एखाद्या देशाचे भविष्य प्रामुख्याने माध्यमवर्गावर अवलंबून असल्याने त्यांना लक्ष्य केले जाते. गट-गटांत भेद करून, समाजमाध्यमांच्या आधारे करून, मोबाईल-व्यवसायांवर

चित्र : दीपक संकापाळ

करून माध्यमवर्गाला निलसाही आणि शक्तिहीन बनवले जाते. कोठलीही कौशल्ये आत्मसात करण्याची, कष्ट करण्याची शक्ती-सवय गमावल्याने पूर्ण पिढीच हाबल केली जाते. ही पद्धत सध्या जास्त वापरत दिसत आहे आणि ते चित्र आपल्याला आजूबाजूला दिसत आहेच. यापुढे येऊ घातलेल्या काही अजून युद्ध-पिढ्या पण आहेत आणि त्यांच्या कारभाराच्या वाहलखुणा आताच दिसायला लागल्या आहेत. सहाव्या पिढीतील युद्धात सैन्याने जवळ येण्याची आवश्यकताच नाही. दुरूनच, स्वतःला काही नुकसान न करून घेता, आधुनिक तंत्रज्ञानाचा आणि कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा वापर करून, स्वयंचालित पद्धतीने ते लढले जाते.

शत्रू-जनेतेच्या समाज-माध्यमातील वापरावर नजर ठेवून, त्यांची ठिकाणे बघून त्यावर आपोआप क्षेपणास्त्रेही टाकली जाऊ शकतात. द्रोनची टोळ्यांदा आपल्यावर सोडण्यात येऊ शकते. गाझा आणि युझेन युद्धात याचा वापर सुरू झालेला दिसतो. सातव्या पिढीतील युद्ध हे आपआपी विश्वात जास्त लढले जाणार आहे. त्यात आंतरजालाच्या माध्यमातून आक्रमण करून तुमच्या विविध संस्था बंद पाडणे, विमान व बससेवा बंद पाडणे, जल किंवा विद्युत्सुबा ठप्प करणे असे मार्ग वापरून तुम्हाला हतबल केले जाते. 'बळी तो कान पिळी' या तत्वांनुसार काही जागतिक आणि आक्रमक महासत्तांमध्ये संपूर्ण बग आपल्या कक्षात खेळण्याची स्पर्धा चालू आहे. का तर, जगातील सर्व संस्थांमार्फत आपला अधिकार असावा या महत्वाकांक्षेतून. इतर छोट्या राष्ट्रांचे यात एकतर नुकसान तरी होते किंवा ते प्यादे बनून मांडलिक होतात, आपल्या काही शेजाऱ्यांप्रमाणे. भारत काही अशी आक्रमक संस्कृतीची महासत्ता नसल्याने आपली टाकपणे

उपे राहण्याची काय तयारी आहे, याचा विचार करू पाहिजे. काही उपाय सुचत आहेत. त्यातील काही चानगीदखल.

'आत्मनिर्भर भारत' हा आवश्यक विचार आहे. अन्न-सुरक्षा, ऊर्जा-सुरक्षा आणि वित्त-विदा(डेटा) सुरक्षा हे यातील महत्वाचे घटक/टप्पे आहेत. यासारख्या मूलभूत गरजांवर आपल्याला इतर कोणावरही, अगदी मित्रराष्ट्रांवरही अवलंबून राहता कामा नये. नाहीतर आपल्याला कठपुतळीप्रमाणे दुसऱ्यांच्या तालावर नाचावे लागेल. सर्वांनाच, खास करून तहण पिढीला, समाज-माध्यमांच्या व्यसनाधीनतेतून बाहेर काढणे, 'डिजिटल वेलबीरी' साखळा अन्वर आपला मोर्बाईल वापर तामस

उपाय असा आहे की, मोबाईल-डेटा कंपन्यांनी ठराविक मर्यादिततराच्या डेटा म्हणून करून टाकणे, म्हणजे लोक तामस तामस रिल किंवा व्हिडिओ बघणे कमी होईल. प्रेमल किंवा संदेश बघणे-पाठवणे यांना खूप काही डेटा लागत नसल्याने ती महत्वाची कामे या उपायामुळे बाबल्याची भीती नाही. आपली एक उपाय म्हणजे, शाळेतील मुलांना तर डब्या फोनच द्यायला पाहिजे. सखोल विचारांचे काम करायला, अभ्यासाला सलग व दीर्घ वेळेची गरज असते.

माध्यमवर्ग सक्षम करणे-शैक्षणिक सुधारणा आणखी प्रभावी करून, पदवीपेक्षा कौशल्योत्तर जास्त भर देणे सुरू केले पाहिजे. मुलुभ अर्थपुरवठा करून लघु-माध्यम उद्योगांना जास्त प्रोत्साहन द्यायला हवे. नोकरीच्या मार्गे लागण्यापेक्षा व्यवसाय उभारण्यास मदत केली पाहिजे. सरकारी नोकऱ्यांच्या स्पर्धा परीक्षांच्या मार्गे मर्यादितभर मार्गे लागून आयुष्याची ओढीची वळ वाढ घालण्यासारखे आहे, कारण त्यात बहुतांश लोकांना यश मिळणे केवळ दुरापास्त आहे. भारताच्या एकात्मतेला धक्का देणाऱ्या आणि अंतर्गत गृह-कलह घडवू पाहणाऱ्या सर्व शक्तींना नाकारले पाहिजे, अगदी कोठल्याही विचारधारेच्या असल्या तरी. 'केरीसीन छिडकले आहे', 'रक्ताचे पाट वाहतील', ही कसली भाषा? अशा घोषणांना अजिबात समर्थन देता कामा नये. जे विधायक व विकासाचा सक्षम पर्याय समोर ठेवतील, त्यांनाच नगरे पाठिंबा द्यावा. अन्यथा आपणच आपल्या पायावर कुऱ्हाड मारून घेतल्यासारखे होईल. 'युद्धस्य कथा' कधीही लप्य नसतात. जेव्हा ते आपल्या दारात उपे ठाकलेले असते. आधी उद्भूत केलेले धोके जर आपल्याला कल्पनाविलस वाटत असतील तरी टाक आहे, पण ते होतील, अशी शक्यता विचारत घेऊन सुरक्षेची तयारी करायला हवी.

लेखक 'कृत्रिम बुद्धिमत्ता' विषयाचे सल्लागार आहेत